

Bijlage

Overzicht kwaliteitsverbeteringen voor onderwijs en begeleiding per instelling die deelneemt aan experiment uitbreiding bindend studieadvies

Amsterdam University College (AUC)

De Amsterdam University College-opleiding, die beschikt over het bijzonder kenmerk 'kleinschalig, intensief en residentieel', werkt met een systeem van *probation*. In dit internationaal gangbare systeem worden studenten geacht nominaal te studeren (min. 30 studiepunten per semester te halen). Voldoen zij hier niet aan dan vallen zij onder de *probation* regeling. Er wordt dan een *probation* contract opgesteld tussen student en tutor, waarin afspraken voor het volgende semester wederzijds worden vastgelegd met als doel de studieachterstand binnen dat semester in te lopen.

Voldoet een student uiteindelijk en ondanks de extra persoonlijke begeleiding en afspraken niet aan de eisen, dan wordt de student geadviseerd de opleiding te verlaten, in de zin van een negatief bindend studieadvies (BSA). Dit gebeurt aan het einde van het eerste studiejaar momenteel op basis van artikel 7.8b van de WHW als in het eerste jaar minder dan 60 studiepunten zijn behaald en het AUC hanteert dit systeem op basis van het BSA-experiment (Besluit experiment uitbreiding bindend studieadvies) tevens als aan het einde van het tweede studiejaar minder dan 120 studiepunten zijn behaald.

Hieronder komen de voorzieningen en maatregelen (voor het tweede jaar) aan bod die reeds gerealiseerd waren sinds de start van het AUC in 2009 en de aanvullende voorzieningen en maatregelen die bij de start van het experiment in september 2013 zijn genomen. Het hoge studierendement van de AUC opleiding '*Liberal Arts and Sciences*' wordt bereikt door een combinatie van maatregelen en voorzieningen met onder andere selectie aan de poort, het bovengenoemde *probation* systeem, hoge kwaliteit docenten en een ambitieuze studiecultuur, vormgegeven in een intensief programma, ondersteund door individuele begeleiding van studenten.

Passende onderwijsintensiteit

De opleiding kent sinds 2009 een onderwijsintensiteit van 13 contacturen per week, gedurende 40 onderwijsweken per jaar met een gemiddeld aantal studie-uren van 40 (*self reported* 37-42). Het programma dient in drie jaar afgerond te worden, te weten 180 studiepunten moeten in die tijd worden behaald. Per semester dienen minimaal 30 studiepunten te worden behaald.

Intensieve studiebegeleiding

Eveneens sinds 2009 heeft iedere student een persoonlijke tutor, die 16,8 uur per student per jaar beschikbaar voor intensieve studiebegeleiding. Per 2014 is daar nog de intensivering van de binding tutor-student vanaf de introductieweek aan toegevoegd. Ook biedt het AUC vanaf het begin van de opleiding workshops '*Timemanagement*' en '*Successful AUC studyskills*' aan. Uit de Nationale Studenten Enquête (NSE) blijkt dat het percentage eerstejaarsstudenten dat (zeer) tevreden is over de studiebegeleiding is gestegen van 63% (2013) naar 73% (2014).

Hoge kwaliteit docenten

De hoge kwaliteit van de docenten aan het AUC komt tot uitdrukking in de volgende cijfers: ruim 14% van de docenten heeft een MA/MSc en ruim 85% van de docenten heeft een PhD. Sinds 2009 streeft het AUC naar een voortdurende verbetering van de kwaliteit van de docenten door middel van selectie en professionalisering van docenten. Uit de NSE blijkt dat het percentage eerstejaarsstudenten dat (zeer) tevreden is over de docenten is gestegen van 70% (2013) naar 85% (2014).

Begeleiding bij herplaatsing

Studenten die op grond van een bindend studieadvies de opleiding moeten verlaten, worden in eerste instantie door hun persoonlijke tutor begeleid in zake advisering over alternatieven voor de

AUC-opleiding voor de student. De tutor houdt ook een exitinterview met de student. In tweede instantie kan de student een beroep doen op de AUC student services, die naast voorlichting de student ook een *grade transcript* verstrekt. Tenslotte kunnen studenten een beroep doen op de studievoorlichtingscentra van de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit. Deze mogelijkheden zijn aangegeven in het Student Handbook dat iedere student bij aanvang van de opleiding krijgt.

Gerrit Rietveld Academie

Door het individueel gerichte onderwijs van de Gerrit Rietveld Academie heeft de academie een goed zicht op hoe de studenten functioneren. Met de komst van het systeem van het 'Aangepast Studieprogramma' (zie hierna) heeft de academie in de afgelopen jaren ervaren dat daarmee een te langsepende studie kan worden doorbroken of voorkomen. Het is een zorgvuldige weg om studenten enerzijds te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid en anderzijds te laten zien dat de academie het belangrijk vindt een student de juiste begeleiding te bieden.

Door de deelname aan het experiment, met als maatregel een bindend studieadvies in het tweede jaar, wil de academie in een eerder stadium eventuele probleemstudenten kunnen signaleren en adequate begeleiding geven.

Door de bestaande werkwijze met het BSA in het eerste jaar samen te brengen met de studiebegeleiding die in de hogere jaren wordt gegeven, verwacht de academie dat zwakke studenten in een vroeger stadium de juiste studiebegeleiding gegeven kan worden.

Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie in het tweede studiejaar ziet er als volgt uit. Na het algemeen Basisjaar studeren studenten verder in de vakopleiding aan de afdelingen. In het tweede studiejaar worden studenten in het algemeen door drie à vier docenten begeleid bij het maken van het artistieke werk. Soms is dit klassikaal, vaak individueel. De lessen bestaan uit het bespreken van het gemaakte werk of de projecten. Daarnaast is er een docent voor theorievorming. Toetsing vindt plaats in de vorm van een gezamenlijke beoordeling van het gemaakte werk. Dit gebeurt twee keer per jaar, voor de kerstvakantie (kerstbeoordeling) en voor de zomervakantie (eindbeoordeling). De beoordeling wordt mondeling met de student doorgenomen en student ontvangt de feedback ook schriftelijk. Een waarschuwing bindend studieadvies (WBSA) tweede studiejaar kan op twee momenten worden uitgegeven: na de kerstbeoordeling en na de eindbeoordeling. Iedere student die een WBSA ontvangt moet contact opnemen met de studentendecaan. De studenten die zich nog niet melden bij de studentendecaan, worden door actief uitgenodigd voor een gesprek.

In overleg met de afdeling en de student wordt onderzocht op welke wijze de student het best kan worden begeleid. Wanneer dit op artistiek-inhoudelijk niveau is, zal de student worden begeleid door een inhoudelijke coach. Heeft de student moeite met communiceren over het werk of het plannen en structureren van het werk, dan biedt de studentendecaan de student een traject aan, waarin aan deze punten wordt gewerkt.

Hieronder komen de voorzieningen en maatregelen (voor het tweede jaar) van de Gerrit Rietveld Academie aan bod die reeds gerealiseerd waren voor de start van het experiment en de aanvullende voorzieningen en maatregelen die bij de start van het experiment in september 2013 zijn genomen.

Passende onderwijsintensiteit

In het tweede studiejaar krijgen Rietveld-studenten uit het Basisjaar te maken met een hele andere manier van werken dan in het eerste jaar. Waar in het Basisjaar heel veel structuur werd gegeven, wordt er in het tweede jaar al snel een beroep gedaan op de zelforganisatie van de student. Voor sommige studenten is deze overgang (te) groot en kunnen zij vastlopen, omdat zij onvoldoende in staat zijn om een eigen werkproces te ontwikkelen, te weinig reflectie laten zien op het eigen handelen of omdat zij een vertekend beeld hebben van wat kunst of vormgeving zou moeten zijn. Dit leidt er toe dat sommige studenten het tweede jaar niet halen en dit, vanwege het jaarklassensysteem, over moet doen.

Sinds een aantal jaren signaleert de academie deze 'zittenblijvers' en biedt hen hulp aan van een studiecoach. Dit was echter vrijblijvend en daar heeft de academie verandering in gebracht.

Intensieve studiebegeleiding

Binnen het Basisjaar (eerste jaar) en de vakstudiejaren worden de studenten begeleid door hun mentor. Deze is de eerste schakel bij het signaleren van stagnatie en problemen, die in eerste instantie binnen de afdeling worden opgelost. Wanneer dit niet mogelijk is, kan de student worden doorverwezen naar de studentendecaan. De studentendecaan kan de student begeleiden bij motivatie-, structuur-, communicatie- en/of praktische problemen.

Studenten die dreigen vast te lopen in hun creatieve ontwikkeling tijdens de vakjaren worden individueel gecoacht door docenten met ervaring in inhoudelijk coachingstrajecten. De coaches hebben regelmatig overleg met de studentendecaan over de studenten die zij begeleiden.

In sommige gevallen wordt studenten, die ondanks het coachingstraject en begeleiding door de decaan niet goed kunnen functioneren en daardoor studieovertraging oplopen, een aangepast studieprogramma geboden.

In dit programma worden docenten van binnen de afdeling, maar soms ook van andere afdelingen gevraagd de student te begeleiden op een wijze die beter bij de student past. Per student wordt bekeken welke docenten de student het beste kunnen begeleiden. De student wordt door drie docenten begeleid: twee kunstpraktijkdocenten en één theori docent. De meerwaarde is dat de begeleiding individueel is en de student dan ook de onverdeelde aandacht krijgt van docenten die de interesses en uitgangspunten van het werk van de student kan begeleiden (buiten de klassituatie om).

Met de betrokken student wordt een overeenkomst afgesloten met betrekking tot de te behalen studieresultaten. Wanneer de student hieraan niet voldoet (in combinatie met een negatieve eindbeoordeling), ondanks de extra inspanningen van de academie, wordt het bindend studieadvies uitgevoerd en de studie beëindigd.

In de afgelopen jaren is er een groep docenten binnen de academie gevormd die vanuit ervaring en een duidelijke didactisch aanpak geschikt is voor begeleiding van studenten met studieproblemen binnen een aangepast studieprogramma. Deze groep wordt regelmatig aangevuld met 'nieuwe' docenten.

In het kader van de deelname aan het BSA-experiment combineert de academie de boven beschreven werkwijze uit het Basisjaar met de mogelijkheden aan studiebegeleiding in de hogere jaren. Hierbij wordt rekening gehouden met het gegeven dat het in het kunstonderwijs gaat om persoonlijke en artistieke ontwikkeling en dat deze ontwikkeling niet bij elke student op dezelfde wijze of in hetzelfde tempo plaatsvindt.

Bij de aanvang van het experiment beschikte de academie over de volgende bestaande voorzieningen: begeleiding door een mentor, begeleiding door de studentendecaan, begeleiding door coaches en de mogelijkheid over te gaan tot een Aangepast Studieprogramma. Tijdens de loop van het experiment wordt per student bekeken wat deze student nodig heeft om tot een goed resultaat te komen. De Rietveld Academie is een kleinschalige organisatie en heeft aangegeven dat het zal gaan om een klein aantal studenten en dat de academie hierin flexibel kan opereren.

Hoge kwaliteit docenten

De docenten aan de Gerrit Rietveld Academie zijn onder te verdelen in twee categorieën: praktijkdocenten en theori docenten. De praktijkdocenten hebben een eigen kunstenaarspraktijk en werken daarnaast parttime als docent.

De praktijkdocenten worden uitgekozen op juist die kunstenaarspraktijk. Ook voor de theori docenten geldt dat zij in hun beroepspraktijk een directe link hebben met kunst en/of vormgeving en daarnaast lesgeven. De academie benadert kunstenaars, die een toegevoegde waarde voor de inhoud van de opleiding kunnen hebben, persoonlijk. Een aantal jaren geleden heeft de academie ingesteld dat docenten, theorie- en praktijkdocenten, maximaal vier jaar verbonden kunnen zijn aan de academie; dit om de ontwikkelingen in de kunstenaarspraktijk binnen de academie optimaal te kunnen uitdragen. Het heeft tot gevolg dat er weliswaar een vaste kern docenten is met een vast dienstverband, maar daarnaast een grote groep docenten die regelmatig wisselt. De Gerrit Rietveld Academie stimuleert docenten om zich verder te ontwikkelen. Dit kan zijn door het volgen van een masteropleiding Educatie aan het Sandberg Instituut, op dit moment gevolgd door 4 docenten, of door het behalen van een PhD, waar tot nog toe 9 docenten gebruik van gemaakt hebben. Daarnaast nemen 26 docenten deel aan de Kenniskring van het

Lectoraat Kunst in de Openbare Ruimte. Bovengenoemde opleidingstrajecten leiden niet alleen tot nieuwe kennis en inzichten met betrekking tot kunstonderwijs en onderzoek, maar hebben daarnaast een positief bijeffect. De deelnemende docenten nemen hun ervaringen en inzichten mee naar hun eigen docentengroep. Dit leidt in veel gevallen tot het geregeld opnieuw bezien van het onderwijs en het bespreken van de lespraktijk. Naast de eerder genoemde trajecten organiseert de Gerrit Rietveld Academie intern momenten van deskundigheidsbevordering. De academie heeft aangegeven de bovengenoemde activiteiten te zullen continueren en (in het geval van de Master- en PhD-trajecten) uit te breiden. Daarnaast worden nieuwe kwaliteitsbevorderende activiteiten opgezet. Zo is in het hoofdlijnenakkoord tussen het ministerie van OCW en de HBO-raad (2011) overeengekomen om een Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheden (BDB) in te voeren. In het licht daarvan zal de Gerrit Rietveld Academie met ingang van het studiejaar 2014-2015 docenten stimuleren een cursus BDB te volgen. Als onderdeel van het experiment zal er verder jaarlijks een collegiaal intervisiemoment worden ingevoerd. Al eerder werd duidelijk dat de docenten in de poule van het aangepaste studietraject het als positief ervoeren dat zij nauwer samenwerkten met de andere docenten dan in de gangbare lessituatie, maar ook dat zij samenwerkten met docenten die zij niet kenden en dat deze combinatie tot uitwisseling van (andere) werkwijzen leidde. Tijdens deze intervisiemomenten worden de docenten in de gelegenheid gesteld hun ervaringen met het aangepaste studietraject delen met alle docenten.

Elke twee jaar vraagt de academie de studenten het Studenten Tevredenheid Onderzoek (STO) in te vullen om het onderwijs te beoordelen. In het meest recente onderzoek, van april 2014, wordt als volgt geoordeeld over de kwaliteit van de docenten van de Gerrit Rietveld Academie. De uitkomsten worden weergegeven op een vijfpuntschaal (uitkomsten van 3,5 en hoger zijn goed; uitkomsten tussen 3,0 en 3,5 zijn voldoende). De respondenten zijn zeer tevreden over de docenten aan de opleiding. Het hoogst waarden ze de inhoudelijke deskundigheid van de docenten (4,0), de kennis over de beroepspraktijk (4,0) en de betrokkenheid van de docenten bij de studenten (3,9).

Begeleiding bij herplaatsing

In het geval dat de student niet aan de afspraken uit de overeenkomst voldoet (in combinatie met een negatieve eindbeoordeling) en een daarop volgend bindend studieadvies wordt uitgevoerd, zal de studentendecaan het gesprek met de student aangaan over studiemogelijkheden buiten de Gerrit Rietveld Academie, aan een passende academie en zal de student motiveren om daar een Open Dag te bezoeken en een gesprek met de studentendecaan van die academie aan te gaan. In overleg met student zoekt de studentendecaan contact met de studentendecaan van de academie voor een zogenaamde 'warme overdracht'. Uiteraard zal de student nog wel een decentrale toelating moeten doen bij de academie van aanbeveling of keuze.

Wanneer de student niet (zeker) weet of hij verder wil in de Beeldende Kunst of Vormgeving, zal de studentendecaan het gesprek aangaan over mogelijke alternatieven. Afhankelijk van de behoefte van de student zal de begeleiding 1 tot 3 gesprekken van een uur inhouden.

Universiteit Leiden

De Universiteit Leiden (UL) voert een beleid dat er op gericht is studenten aan te moedigen het maximale uit hun studie te halen en hun opleiding af te ronden in de nominale studieduur. De UL heeft ingezet op de aanscherping van het studiesuccesbeleid met een samenhangend pakket aan maatregelen. Daarbij vraagt de universiteit een grotere inzet van de student dan voorheen maar stelt tegelijkertijd ook hogere eisen aan het onderwijs dat zij biedt. Een van de maatregelen betreft de invoering van een bindend studieadvies in het tweede jaar in het kader van het experiment uitbreiding bindend studieadvies. Deze maatregel maakt onderdeel uit van het totaal pakket dat verder bestaat uit de invoering van een intakeprocedure en studiekeuzegesprekken, de ophoging van de BSA-norm in het eerste jaar en de intensivering van onderwijs en docentprofessionalisering.

Hieronder komen de voorzieningen en maatregelen (voor het tweede jaar) van de Universiteit Leiden aan bod die reeds gerealiseerd waren voor de start van het experiment en de aanvullende

voorzieningen en maatregelen die bij de start van het experiment in september 2013 zijn genomen.

Passende onderwijsintensiteit

Nominaal studeren stelt niet alleen eisen aan de student, maar ook aan de inrichting en organisatie van het onderwijs. De Universiteit Leiden heeft ingezet op de intensivering met een aantal gerichte maatregelen. Sinds 1 september 2013 is het toetsbeleid aangescherpt (vastgelegd in het OER): er worden meer deoltoetsen per vak ingevoerd en het aantal herkansingen is beperkt tot één per vak per jaar. In lijn met de prestatieafspraken biedt inmiddels elke opleiding aan de UL in het eerste jaar van de bachelor tenminste 12 geprogrammeerde contacturen aan. De verdeling van de contacturen over de verschillende onderwijsactiviteiten is voor elke opleiding opgenomen in de elektronische studiegids. Ook zet de universiteit sinds 1 september 2013 in op de verdere intensivering van het onderwijs op basis van *evidence-based* principes en het gebruik van ICT-middelen (*blended learning*).

Intensieve studiebegeleiding

Elke bacheloropleiding van de Universiteit Leiden heeft een studiebegeleidingsplan. Dit studiebegeleidingsplan regelt voor het tweede studiejaar in ieder geval voor alle studenten:

- het studieplan (universiteitsbreed ingevoerd per 1 september 2013) dat alle tweedejaars studenten aan het begin van het tweede jaar moeten indienen. Ten opzichte van voorgaande jaren is de studiebegeleiding door de invoering van het studieplan uitdrukkelijk geïntensiveerd. In het studieplan legt de student de planning vast van de studie(keuze) onderdelen, met de daarbij behorende toetsmomenten. Ook extra curriculaire studieonderdelen worden in het studieplan opgenomen. De student geeft verder in het plan aan hoe eventuele achterstand zal worden ingelopen. Aan de hand van het studieplan wordt de studievoortgang gemonitord via het student-informatie systeem en wordt met studenten die vertraging oplopen tenminste twee keer per jaar een voortgangsgesprek gevoerd. Studenten die nominaal studeren ontvangen na elk semester een positieve aanmoediging;
- het tweede studieadvies, tevens een waarschuwing, dat aan elke voltijdstudent uiterlijk 31 januari van het tweede jaar van inschrijving wordt uitgebracht;
- het tweede bindend studieadvies, uitgewerkt in het Besluit experiment uitbreiding bindend studieadvies dat aan elke voltijdstudent uiterlijk 15 augustus van het tweede jaar van inschrijving wordt uitgebracht. Studenten van de opleidingen die uitgesloten zijn van deelname aan het experiment (de unica) ontvangen evenals alle andere studenten wel een studieadvies in het tweede jaar, maar dit advies is niet bindend;
- het oproepen van de student voor een gesprek voor 31 januari van het tweede jaar als het studieadvies negatief is en voor het uitbrengen van het bindend studieadvies in het tweede jaar als dat advies negatief is.

Met het uitbreiden van de BSA-regeling met een BSA in het tweede jaar wil de UL ook de studiebegeleiding intensiveren met als doel om studenten zo goed mogelijk te faciliteren om aan de BSA-eisen te voldoen. Daarvoor is in overleg met alle faculteiten een (deels hierboven beschreven) model voor studiebegeleiding opgesteld dat met ingang van het academisch jaar 2012-2013 universiteitsbreed is geïmplementeerd: Leids Studiesysteem.

Vanaf het tweede jaar is de studiebegeleiding daarmee strak gekoppeld aan het studieplan van elke tweedejaars student. De Universiteit Leiden geeft aan dat uit de ervaringen tot nu toe blijkt dat de universiteitsbrede invoering van het studieplan voor tweedejaars succesvol is verlopen.

Hoge kwaliteit docenten

Ook aan de Universiteit Leiden zijn de bewaking en de verbetering van de kwalificaties van docenten en studieadviseurs onderdeel van kwaliteitszorg.

Voor alle aangestelde medewerkers van de UL die onderwijs verzorgen is de bestaande Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO)-eis van toepassing en is de kwaliteit van het onderwijs onderwerp van het jaarlijkse Resultaat & Ontwikkelingsgesprek (ROG), onder meer aan de hand van (student)evaluaties. De ambitie van de UL voor de prestatieafpraak is dat in 2015 80% van alle aangestelde docenten BKO-gecertificeerd moet zijn. Daarbij zal de UL als vervolg op de BKO een

Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO) instellen. Met de uitwerking van de uitgangspunten voor de SKO en de verbreding van de BKO is de UL bezig.

Uit de Nationale Studenten Enquête blijkt dat het algemene studentenoordeel over de docenten aan de UL varieert per opleiding van 3,5 tot 4,5 (op een vijfpuntschaal) met een ongewogen gemiddelde over alle UL-opleidingen van 3,85 (landelijk is ligt dit cijfer op 3,74). De Leidse studenten zijn het meest tevreden over de inhoudelijke deskundigheid en de kennis van de docenten en over de beroepspraktijk, het minst over feedback door docenten en de mate waarin ze inspirerend zijn.

Voor studentassistenten en promovendi met een onderwijstaak komt er een snelcursus op maat, toegesneden op de onderwijstaak, die verplicht zal zijn.

De studiebegeleiding is opgenomen in de evaluatie van het onderwijs en de resultaten daarvan komen aan de orde in de ROG-cyclus met studieadviseurs en andere studiebegeleiders. Voor studieadviseurs is per oktober 2013 een programma gestart om hun professionalisering verder te bevorderen. Hierbij is ook aandacht voor een gestructureerde uitwisseling van *good practices* in de studiebegeleiding. Het programma voorziet in deskundigheidsbevordering op alle studiebegeleidingstaken in het universitaire model voor studiebegeleiding dat voor alle faculteiten van toepassing is.

Begeleiding bij herplaatsing

Bij een negatief bindend studieadvies in het tweede jaar wordt met de betrokken student een exitgesprek gevoerd gericht op een goede doorverwijzing. Met de student wordt de mogelijkheid besproken van een andere studie binnen de Leidse Universiteit of een studie elders. Bij het maken van een keuze wordt de student desgewenst begeleid.

Hogeschool van Amsterdam

De opleiding 'Sport, Management en Ondernemen' (SM&O) van de Hogeschool van Amsterdam neemt pas per studiejaar 2014-2015 aan het experiment deel. Bij een volgende rapportage, wanneer het experiment bij deze instelling enige tijd loopt, kan deze opleiding ook worden opgenomen in een overzicht van de stand van zaken van de maatregelen. Gelet op de zeer recente start van de deelname aan het experiment komt de opleiding SM&O niet voor in bovenstaand overzicht.